

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЕНГЕШ

Къыйматлы сорууланы тынгылы тинтгендиле

Россеини Къоркъуусулукъ советини секретары **Николай Патрушев** Владикавказда кенгеш бардыргъанды. Анга Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Коков** да къатышханды.

Николай Патрушев РФ-ни Президентини СКФО-да толугъ эркинликке келечиси **Юрий Чайка**, округга кирген регионланы башчылары, федерал министрстволаны бла ведомстволаны келечилери бла бирге Шимал-Кавказ федерал округда миллет къоркъуусулукъну жалчытыну амалларын, ол санда коррупциядан сакъланыну мадарларын эмда бу аманлыкъга къажу кереш къалай барганын да сюзгенди.

Ушакъны кезиунде федерацияны субъектлеринде коррупцияга къажу кереш ючюн жууаплы органла ишлерин тирилтирге, къырал эмда муниципал къуллукълага алынганлагъа излемлени кючлендирирге, коррупция этгенлени, ол санда миллет про-

ектлеге бълунген бюджет ахагъа къол жетдиргенлени, ачыкълау эмда аланы жолларын кесуи жаны бла оперативизлеу ишни игилендирирге, къыйматын кетюрюрге кереклиси къаты эсгертилгенди.

Андан сора да, транспортда халкъны къоркъуусулугъун жалчытыу жаны бла къошакъ мадарлагъа къаралгъанды. Мында контроль-надзор органла ачыкълагъан бузукълукъланы заманында

кетерирге керекди деп, энчи айтылгъанды.

Кенгешде СКФО-ну регионларында терроризм эмда экстремизм бла байламлы ишлеге къажу сюелиуню юсюнден да сёз баргъанды.

Тюбешу

Казна ахчаны къоратыууа - ачыкълыкъ бла низамлылыкъ

Тюнене Правительствону юиюнде КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков**ну Федерал казначействону таматасыны орунбасары **Александр Михайлик** бла эки жанлы тюбешу болгъанды. Къонакъ Къабарты-Малкъарга иш бла келип турады.

Ушакъны кезиунде Къабар-

ты-Малкъарны власть органларыны Россеини казначействосу эмда аны жер-жерли ведомствосу бла бирге ишлеуню, регионда къыйматлы бюджет политиканы бардыруну, казна ахчаны къоратыуда низамны бла ачыкълыкъны кючлендириуню амаллары сюзюлгендиле.

Тюбешуно кезиунде федерал ведомство субъектледе, Уллу Хорламны

75-жыллыгына атап, аслам иш бардыргъанына энчи эс бурулгъанды.

КЕЛИШИМ

Халкъ сурагъан товарланы качественосун кетюрюню къайгысын кёре

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Коков** тюнене КъМР-ни Правительствосуну юиюнде «Качественосун россеини системасы» АНО-ну оноучусу **Максим Протасов** бла тюбешгенди. Федерал къуллукъчу республикага иш бла келгенди.

Ушакъны кезиунде халкъ аслам сурагъан товарланы бла ашарыкланы жер-жерледе чыгарылган тюрилерини качественосун кетюрюу жаны бла бирге ишлеуню, Роскачествону тинтилерине республиканы лабораториялары да къошулурча этиуню, регион предприятияланы кеслерини бизнес ишлерине багъа бичиуге эмда РФ-ни Правительствосуну качество жаны бла саугъала ючюн эришилеге бютюн тири къатыш-

дыруну амаллары сюзюлгендиле.

Тюбешуно эселлерине кёре, Къабарты-Малкъарны бла Роскачествону арасында бирге ишлеуню юсюнден келишимге къол салынганды. Арада байламлыкъла жюрютюню баш мурагы - тынгылы продукция чыгарылырча этиуню, аны къоркъуусулугъун жалчытыуду, жер-жерледе чыгарылган товарланы тинтилеге къошууду. Бу жаны бла ишни тирилтиу гитче эм орталыкъ бизнесге жангы рыноклага къайтырча болушуркъду.

Андан сора да, регионладан экспертлени качественосун стандартлары жаны бла ишчи къауумлагъа къошарга, бек иги товарланы россеини рынокда чыгарыу жаны бла бирге ишлерге белгиленеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «1941-1945 жыллада Уллу Ата журт урушну инвалидлерине бла анга къатышханлагъа, дагъда жоюлган аскерчилени юй бийчелерине жыл сайын ахагъа телеуню юсюнден» 2013 жылны 26 апрелинде чыгарылган 64-УГ номерли Указына тозетиу кийириуню юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «1941-1945 жыллада Уллу Ата журт урушну инвалидлерине бла анга къатышханлагъа, дагъда жоюлган аскерчилени юй бийчелерине жыл сайын ахагъа телеуню юсюнден» 2013 жылны 26 апрелинде чыгарылган 64-УГ номерли Указына былай тозетиу кийирирге: 1-чи пунктунда «**40 минг сом**» деген сёзлени «**75 минг сом**» деген сёзлеге алышындырырга.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К. КОКОВ
Нальчик шахар, 2020 жылны 26 февралы, №14-УГ

ОНОУ

Урушну ветеранларына болушлукъга - субботник

Къабарты-Малкъарда 21 мартда Уллу Ата журт урушну ветеранларына болушлукъга субботник бардырыллыкъды. Аллай оноу КъМР-ни Правительствосуну жыйылыуунда къабыл кёрюлгенди.

Субботникден тюшген ахагъа социал къоруулау министрине **Асанланы Алим** билдиргенге кёре, субботникни башламчылары Урушну, урунууну, Саууланган кючлени эмда право низамны сакълануу органланы ветеранларыны (пенсиячыларыны) республикалы организациясы бла «Къабарты-Малкъар Республиканы профсоюз организацияларыны биригую» союз болгъандыла.

Субботникден тюшген ахагъа Уллу Ата журт урушну инвалидлерине, анга къатышханлагъа эмда жоюлган аскерчилени юй бийчелерине юлешинирикди. «Бу төреге айланган ишди, биз аны жыл сайын бардырабыз», - деп, КъМР-ни Правительствосуну Председатели **Мусулканы Али** субботникни тийишлисича ётюрюрге, анга тири къатыштыргъа чакъыргъанды.

ЖЫЙЫЛУУ

Шахарлагга эмда элге таза ичер суу тапдырырча

Нальчикде КМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары **М.А. Кунжиевни** башчылыгында Къабарты-Малкъарны шахарларын бла элдерин суу бла жалчытыу жаны бла ведомство аралы ишчи къаууму жыйылыуу ётгенди. Анга тийишли министрстволаны бла ведомстволаны, муниципал къураулары да оюучулары къатышхандыла.

Кенгешде 2020-2024 жыллада халкъны таза ичер суу бла жалчытыр ючюн бек алгга тамам-

ларгга керек боллукъ жумушланы планын жарашдыруу эмда къабыл этиуно болжаллары белгиленгенди. «Таза суу» регион проектни толтургга эки миллиард сомдан артык бёлүрге, ол ахчагга жангы суу ызла тартыргга, алгыннгылары да жангыртгыгга белгиленди.

Бююнюкде КМР-ни муниципал районлары бла шахар округлары 282 миллион сомгга проект-смета документацияны хазырлап бергенди. Быйыл муниципали-

тетлеге субсидияла жангыртгыгга эмда ишлерге белгиленген суу объекте бла байламлы узак болжаллы келишимле этерге деп берилликлерини юсюнден да айтылганды жыйылыуда. Сууну хайырланычуладан да аны ючюн хакъ жыйыуу низамын игилендирирге кереклиси да чертилгенди.

Сююлген темагга кёре доклад бла къурулуш эмда жол мюлк министрини къуллугун толтургган **В.Х. Кунжиев** сёлөшгенди.

Сююу

Хар затны жигине жетгенди

Кёп болмай Прохладный шахар округну администрациясында быйыл халкъны санын жазыгга хазырлануу жаны бла ишчи комиссияны кенгешти ётгенди. Анга жер-жерли админи-

таматасы Беслан Эздеков эм башхала къатышхандыла.

Жыйылыуда Николай Вакуленко бла Юлия Горнастаева бу магъаналы иш тийишлисича ётдюрюлюр ючюн не

келиширлерине къаты контроль бардырылганыны, аны чеклеринде табылган кемчиликке заманында кетерилрчи мадарла этилгенини юсюнден хапарлаганды.

страцияны башчысыны орунбасары Дмитрий Кочергин, муниципалитетде къурау комитетни таматасы Николай Вакуленко, къырал статистиканы республикада бёлюмюно баш специалисти Юлия Горнастаева, Прохладныйни жашау журт-коммунал мюлк управлениасыны

этилгенини юсюнден хапарлагандыла. Ала билдиргенге кёре, бююнюкде шахарда 56 мингден аслам адам жашайды. Аланы санын жазар ючюн, 102 участок къуралганды.

Беслан Эздеков а юлени, фатарланы номерлери, орамланы атлары алгыннгыкъылагга

Тюбешуно ахырына халкъны санын жазыуу бла байламлы жумушланы планын къабыл кёргенди. Аны бла бирге жууаплы органлагга не ууакъ иш да тамамланмай къалмазы къаты эсгертилгенди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Черек район

Шёндюгю мардаланы тута

Бу кюнде «Урван-Огъары Малкъар-Уштулу» А -154 Федерал автомобиль жолну Аушигерден Къашхатаугга дери онбир километр чакълы кесегине тынгылы ремонт этиледи. Аны юсюнден Черек муниципал районну пресс-службасындан билдиредиле.

Аны бардыргган «Доремстрой-1» подряд организацияны баш инженери Таймир Шибзухов айтханыча, ала жолгга геосетка саладыла, асфалты

жаядыла, жауун суу саркъырча, жанлары бла бетондан арыкъла саладыла, къоркъуусузлукъну жалчытырча, темирден буруула тартадыла эм жар оюлургга боллукъ жерледе ичлеринде ташлары бла темир ауладан хунала къалайдыла.

Проекте кёре, автобус тохтауучу юч комплекс, машинала сюелирча майданчыкъла да къураллыкъдыла. Ишлени ахырында белгиле орнатылыкъдыла эм термопластик ыз да тартыллыкъды.

Балачыкъла ох дерикдиле

Кёп болмай «Демография» миллет проектни чеклеринде Огъары-Малкъарда 1-чи номерли орта школну тийресинде эки жыйырма сабийге жангы садик ишленгенди. Аны уллулугу 616,4 квадрат метрге жетеди. Ичи жарык, жылы, омакъ болгандан сора да, ол толусунлай бююнюгго излемлеге келишеди.

Мекамны ичинде жукъларча отулары, ойнарча эмда физкультурадан жараула бардырырча уллу залы, ашханасы, медицина, методика кабинетлери, кьол-бет жуугган жерлери

да бардыла. Саулай да объектни къурулушуна 33,4 миллион сом бёлонгенди.

Тёгерек-башны тазалагандыла

Зарагичиле, субботник бардырып, мектепни тийресин, черек жагъланы, малла кютген эмда башха жерлени кир-кипчикден тазалагандыла. Акциягга окуучула, устазла, Маданият ююно, амбулаторияны, почтаны ишчилери эмда башхала къатышхандыла.

Арт заманда экология кирленебганыны юсюнден терк-терк сагъынлыганына да къарамай, жамаутны асламысы анга уллу кёллю болады. Эл къыйырларына алада жашагъанладан башха киши багуш атмагъаны да баямды. Ол себепден жууукъ заманда администрацияны келечилери, рейдле бардырып, аллай шартланы тинтирикдиле эм адамлагга табиягъатха сакъ кёзден къарарларын ангылатырыкъдыла, деп билдиргенди Черек районну пресс-службасындан.

СЕМИНАР

Волонтерланы махтаулу жумушлары асламдыла, тамблагы салгъан мурастары уа бютюндө магыналыдыла

Уллу Хорламы 75-жыллыгын белгилеуно чеклеринде КЪМР-ни Парламентини башламчылыгы бла Нальчикни 3-чю номерли интернатында «Хорламы волонтерлары» семинар-практикум бардыргандыла. Анга учрежденианы тамата классларыны окуучулары кыатышхандыла.

Бу иш ёсюп келген тёлую патриот ниетледе юйретир, жашланы бла кызыланы волонтер кымылдауыга сейирлерин кыозгъар, аланы Уллу Хорламыга аталгъан байрамлагыга тири кыатышдырыр мураст бла кыуралгъанын белгилерчады. Акцияны бардыруугыга «Хорламы волонтерлары» битеу-россей кымылдауу республи-

када бёлуюно, Парламентде Жаш тёлую палатаны, КЪМР-ни Жарыкъландыруу, илму эм жаш тёлую ишлери жаны бла министерствосуну кёп функциялы арасыны келечилери себеплик этгендиле.

Интернатха уа Парламентни депутатлары кыонакыга кел-

аланы жигитликлерин белгили эттерге, борчлубуз», - дегенди ол.

Нина Гусеронова душман аскерле Нальчикге жетгенлерин, республиканы гитлерчиледен азатлау кызауат кыаты барганын да белгилегенди. Бюгюнлюкде уа жигитлени хурметлерине республикада эсертмеле ишленгендиле. Депутат жашланы бла кызыланы аланы тарыхларын билдирге, юслеринде жазылгъан тукъумлагыга кыараргы чакырганды.

- Байрамны аллында уа битеу эсертмелени юслеринден шартла жыйышдырылгандыла. Буклетде эсертмеле алайда нек орнатылгъанларыны, ол жерде кыаллай сермешле болгъанларыны юслеринден айтылады, - деп кыошханды ол.

Культура, граждандар обществону айнытыу эм информация политика эмда Уруну, социал политика эм саулукъ сакълау жаны бла комитетлени башчыларыны орунбасарлары **Фатимат Амшокова** бла **Владимир Безгодько** бла кызыланы аланы тарыхларын билдирге, юслеринде жазылгъан тукъумлагыга кыараргы чакырганды. Ала уа жаш адамланы келир мамыр жашау, тынчылык ючюн ол кызауатны батырларын унутмазгъа, тарыхны билдирге, алларына уллу мурастла салып, алагыга жетишиуде

тири болургыга чакыргандыла. Ызы бла уа «Хорламы волонтерлары» бу кымылдауу тарыхыны, тамамлагъан ишлерини юслеринден билдиргендиле. Беш жыл мындан алгъа биригу кыуралгъанда, анга жалаңда 100 минг адам кирген эсе, бюгюнлюкде уа кыралны битеу регионларында да аны бёлую-

аладан тёртуюно мурадунда бай программа хазырланганды.

Алай бла ол кюн жаш адамла ветеранлагыга кыонакыга баргандыла, алагыга юйде жумушларын толтуруугыга болушхандыла. Дагыда квестуюн кыуралгъанды, «Героями не рождаются» деген кино кёргозюлгенди.

лери бардыла, ала уа 250 минг адамны бирикдиредиле.

Волонтерла кеслерини ишлерин алты тюрлю бардырадыла: «Тёлуюни байламлыктары», «Уллу Хорам», «Бизни Хорлам», «Медиа Хорлам», «Мени тарыхым», «Мени Хорламым». Семинаргыга кыатышханлагыга уа

Школчула Уллу Ата журт урушуна жигитлерине салынган эсертмеледе болгандыла, аланы халларын сюзгендиле. Алай бла семинар тёрт сагатдан артык кыатышханлагыга сертификатла берилгендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ЖАМАУАТ ПАЛАТА

Сёлешиюно ёзек темасы - тутмакыда тургъанланы эркинликлерин сакълау, законлу излемлерин жалчытыу

Къабарты-Малкыарны Жамауат палатасыны Советини кезиюлу жыйылыуунда тюрмеледе тургъанланы 2017-2019 жыллада эркинликлери кыалай сакъланганы сюзюлгенди. Аны палатаны башчысы **Хазратали Бердов** бардырганды.

Жыйылыу Социал страхование фонд бла келишим тауусу бла башланганды. Фонду регионда управлениясыны башчысы **Джухета Устова**, келишимге кыол сала, палата бла бирге ишлеу адамланы жумушларын бийик даражада тамамларгыга, ахшы эсеплеге жетиширге болушуругун айтханды.

Къюрюлген темагы докладыны КЪМР-ни тутулуп тургъанланы эркинликлерин сакълау жаны бла жамауат комиссиясыны башчысы **Анатолий Барсагов** этгенди. Ол эсертгенича, ала ишлерин 2017 жылны февралында башлагандыла, Регионда адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный, прокуратура, Жамауат палата бла байламлыкта Россейни Конституциясыны, халкыла аралы правону эм башха законлары мурадунда бардырадыла.

- **Отчёт** кезиюде комиссияны келечилери тюрмеледе болумгыга 613 кере барып кыарагандыла, энчи приёмланы кезиюлеринде тутмакыла бла 1109 ушак бардыргандыла, аладан келген 648 письмону тинтгендиле, ангылатыла этгендиле. Биз тутмакыла тургъан мекамланы халларын, медицина жумушлары кыалай жалчытылгъанларын сюзгенбиз, аланы тилеклерине кёре,

условный халда эркинликге ишююно, тюзети учрежденианы тюрлендириуюно, иш бла жалчытыуюно амалларын излегенбиз, - дегенди докладчы.

Анатолий Барсагов белгилегенича, тутмакылары намысларын сындыргъанча, алагыга зорлукъ этилгенча шартла ачыкъланмагъандыла, алай тарыгыула келмегендиле. Комиссияны, правону сакълауу организацияныча, баш борчларындан бири - тюрмеде олтургъанланы юйюрлерине, жамауатха огурусуландырмагъанлай, саулукъларын тас этдирмегенлей кыайтарыуду. Аны ючюн а тёзюмлюк, сынам, уголовный-толтуруучу законодательствону, норматив-право актланы билую изленеди.

Андан тышында, биз тюрмелен чыкыгъанланы социальный жашауыга кириулерин тап барырына, иш бла жалчытыуыга да кыайгырабыз. Бу ишибизде бизге болушханлагыга, ол санда дин ахлула Константин Бобылевка бла Отарланы Назирге да, жюрек ырызлыгыбызыны билдиребиз, - деп кыошханды Анатолий Маремович.

Аманлыкчылары терсликлерине жолукъдурууно федерал

службасыны регионда управлениясыны (УФСИН) башчысы **Аслан Канкулов** а тюрмеледе инсанга неда кыралгыга аманлык этгенле тургъанларын, алай жерледе бир терс сёз окуна халны осалгыга айландырыргы боллугун эсертгенди. «Бусагытта бизде башха республикадан, ол угъай, тыш кыралладан окуна олтургъанла бардыла. Ала бла жашау сынамылары болгъан адамла сёлешгенлери, юйретгенлери ахшы башламчылыкды.

КЪМР-ни прокуратура-сыны уголовный жууапкха тартхан заманда закон кыалай толтурулгъанына надзор этиу бёлуюно башчысы **Артик Кокоев** ала социал магъаналы жумушлада - миолк-турмуш, медико-санитар, тутмакылары заявенияларына кыарау - комиссия бла дайым байламлыкта ишлегенлерин чертгенди. «Бытыр 5 тинти бардыргъанбыз, быйыл февралыда Прохладна эм Чегем районлада юч тюзети учреждениа болгъанбыз. Аланы кезиюлеринде законга талай бузукълукъ этилгени ачыкъланганды, аланы кетеририне оноула жарашдыргъанбыз.

Жангыз да бу айда 26 тутмак сёлеширге излегендиле, алагыга кётюрген сорууларына кёре ангылатыла этилгендиле», - дегенди ол.

Прокуратураны келечиси билдиргенге кёре, бытыр следствие изоляторда эм кыаты нызамлы колонияда талай тутмак болумну бузурга кюрешгендиле. Ала, нёгерлерин да кеслерини жанына буруп, учрежденияда нызамны женгил этерлерин излегендиле, азык ашмай тохтагандыла. «Биз комиссия бла бирге ары атлан-

Къабарты-Малкыарда адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный **Зумакувланы Борис** айтханыча, тюрмеледе тургъан адамланы эркинликлерин сакълауно проблемасына жылдан-жылга аслам эс бёлуюнеди, аны бла бирге уполномоченныйни, жамауат-кыарау комиссияны, битеу сейирлери болгъан ведомстволаны жууапчылыклары да ёседди. «Биз хар келген тарыгыуно энчи сюзерге борчлубуз. Байламлыкта ишлегенибизни хайырындан тюрмеледе болум-

ганбыз. УФСИН-ни келечилери да кыатышып, тутмакыла бла ушакыла бардыргъанбыз, бу мадарла кыыйын болумну кысыга заманын ичинде тюзетирге болушхандыла», - дегенди.

КЪМР-ни Башчысыны Администрациясыны кырал-право управлениясыны кечию жаны бла бёлуюно таматасы **Давид Хашхожев** а ала тутмакыладан тилеклерине кыарап, ахыр оноуну чыгарырдан алгы ала кеслери бла тюрбегенлерин билдиргенди. Комиссия ишлегени тутмакылары 315 тилеклерине кыаралганды.

ну эсепде тутаргыга онг барды.

Алыкы бизге тутмакыладан бу неда башха тилегибизге кыаралмагъандыла, сорууларыбызгы ангылатыла этилмегендиле дегенча тарыгыула келмегендиле - ол а иш тийишлисича бардырылгъанына шагъатлыкъ этеди», - дегенди Борис Мустафаевич.

Кенгешден сора Советни оноуну кыабил кёрюлгенди, Жамауат палатаны мартда ишини планы бегитилгенди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфья.
Суратла авторнудула.

-Алим, мен билгенликден, сени бу фахмунг атангандн баян анангдан келгенди. Баям, биринчи усталарынг да ала болурла?

- Хау деп тауекл айтыргыа боллукъма. Атам Абдулхалим ариу жырагъанды, кыйл кьобузну да уста сокъгъанды. Кеси да "Бызынгы" альплагерьде ишленгенди. Ол себепден Россейни кеп шахарларында, тыш кыраллада да танышлары, шуэхлары кеп болгъандыла.

Тууган кюнюмде аладан бирине - Санкт-Петербургда алим танышына селешеди да, кыйл кьобуз келтиреди. Мени бир кыуанчым бар эди да, айтып окъуна аңгалаталаймай. Ол кюн, кьолумдан тышюрмей, согууп турдум, альплагерьде уллу концерт да кьргюзтдюм.

Атам ма аллай огурулу адам болгъанды. Аны уста кьолу жетмеген Бызынгыда юй болмаз. Жарыуыгъа, жашаудан эрте кетгенди.

Анабыз Роза, кесинг билгенликден, кьобуз согъаргъа, жыраларгъа, тепсерге да устады. Ол кьатышмай, элде, районда да хазна кыуанч этмейди. Мен эл клубда ёсгенме десем, ётюрюк болмаз.

Кичи эгечлерим Марина бла Света да жыраларгъа, тепсерге

Хасаитланы Руслан, Къазийланы Аздор (жаннетли болсун), мен да. 1998 жылда тюрк миллетлени араларында бардырылган "Урал-Моно" музыкалы фестивалда биз Гран-при кьоллу болгъанбыз. Бир жылдан аллай конкурсда кесим жырап, айырмалы болама. Андан сора РФ-ни Президентни В.В.Путинни башламчылыгы бла Уллу Хорламны 65-жыллыгына жораланып бардырылган патриот жыраланы конкурсунда да сыйлы жерледен бирине чыгъама.

Конкурсну ызындан конкурс,

Мен да башда атларын айтхан фахмулу жырчыларыбыз ызылган жолдан таяргыа суймейме. Халкъ жыра - ала классикадыла, магъаналарын бир заманда да тас этерик туюлдуле. Ала халкъыбызны жашауун суратлайдыла, жюреклерибизни кьозгъайдыла, бизге бек багъалыдыла.

-Бююнлюкде малкъар эстраданы юсюнден а не айтыргыа боллукъса?

-Мен акыйл этгенден, эстрадагъа кеп хунерли жашла бла кызыла келгендиле.

Алим кызылары Алия, Малика, Салима, юй бийчеси Асият бла.

Редакцияны кьонагы

«Бизни жырчыларыбыз фахмулулукулары бла кыралда окъуна кепледен артха кьалмайдыла»

Теппеланы Алим Къабарты-Малкъарны угъай, Къарачай-Черкесни да жамауатыны суйген жырчыларындан бириди. Аны кьой, Тюркде, Татарстанда да танылдыла аны. Ол алыкъа жашды, алай а, чынтыгы эр кишича, юй да ишленгенди, терекле да орнатханды, сабийле да ёсдюреди. Къабарты-Малкъар Республиканы бла Ингушетияны сыйлы артистиди. Бююн бизни ушагыбыз аны блады.

Алим «Заман» бла.

устадыла, музыкалы инструментлени да согдадыла.

- Жырчы карьеранг а кьалай башланганды?

- Мен кесими таныгъанлы жырайла. Школда концертлени барысына да кьатыша турганма. Аны бошагъанымдан сора Аттоланы Салихны атын жюрютген колхозгъа ишлерге барам. Анда да жумушну тамамласам да, жырап айлануучу эдим.

Арда уа Нальчикде Искусстволаны Шимал-Кавказ кырал институтуну "халкъ жыр" бёлюмюне киреме. Кьулбайланы Людмила эди устазым. Кеп да бармай а "Нальчикни танглары" конкурсну лауреаты болама.

Институтда окъугъан кезиуде, бир ненча жаш болуп, "Кавказ" ансамбль кырайбыз. Сефирлик, башхалагъа ушамагъан коллектив эди ол - эки жырычыбыз, бир кьобузчубуз, даурбасчыбыз, гитаристибиз. Алай, окъуу жырыла бошалганлай, жашла кеслерини республикаларына кетедиле, алай бла коллектив да чачылады.

- Сен Этчеланы Музафр кыурагъан "Иман" кыаумда да жырауачунг эсимдеди.

- Хау. Ары хунерли, алгъа талпынган жашла киргендиле - Кючюкланы Аслан,

Гергьокъаланы Халимат, Габаланы Тенгиз, Жуболаны Жамболат, Холамханланы Къайсын, Атмырзаланы Элдар, дагыда башхаланы тынгылауучу жаратадыла. Жылдан-жылгъа жангыдан-жангы фахмулула сахнагъа чыгъа келгенлери хычууун кьорюнеди. Бизни жырчыларыбыз Россейде кепледен алгъа бармай эселе, артха кьалмайдыла фахмулулукулары бла деп, базынып айтама.

- "Сени бу жерледен алып кетмесем" деген жыры биринчи Жанатайланы Исмайыл айтханы белгилиди. Бу чыгъарманы бир башха адам жырап тынгылаялмазлык сунганма кесими. Алай сени эшитгенimde уа, бек жаратханама. Телефонума да салдыргъанма, кьайтарып тынгылайма. Аны ючюн сау бол!

- Мени жырауумда аны тынгылауучу жаратхан эселе, бек ыразыма.

- Сен Къулийланы Къайсын атлы Малкъар кырал драма театрда да ишлейсе, тойланы, кьурманлыкъланы да бардыраса. Заман кьайдан табаса?

- Бир жол Атмырзаланы Расул "Чамханагъа" чакъырады. Ол энди кьуралчы башлагъан эди. Мен жырчыча угъай, артистка ойнаганма. Андан сора Атмырзаланы Магомед сахна ойналгъа кьатышдыра турады. Кертиди, алыкъа бир уллу рольну ойнамагъанма, алай театрыню суюме, бу ишни жаратама.

- Гастрольлагъа уа чакъырамыдыла?

- Къарачай-Черкесге терктерк чакъырадыла. Алай Ставрополь крайгъа, Москвагъа, Къазахстангъа да барычуума. Анда малкъарлы диаспорала тауа жырагъа тынгыларгъа суюдиле. Узгъыракъгъа самолёт, поезд бла барсам да, жуугуракъ жерлеге уа руль артына олтуруп тебиреучюме. Машинаны

жюрютюрге да бек суюме.

- Юйорюню юсюнден да санга тынгылауучу билерге сюерик болурла.

- Юй бийчем Чочайланы Асият бла юч кызы ёсдюребиз. Кеп болмай а жаш да кьозулгъанды. Асият КъМКЪУ-ну филология факультетин бошагъанды. Алай алгъан билимине кере бир кюн да ишлемегенди. Ол кесин толлусунлай юйюрге, сабийлеге

Солдан онгъа: Газаланы Алим, Бапыналаны Зариф, Мамайланы Фатима, Теппеланы Алим.

жоралагъанды. Мени сартын, тишируу от жагъаны жылыуун сакъларгъа керекди. Алай ишлейме десе да, мени жанымдан тыйгыч жокъду.

- Сен таула кьоюнунда ёсгенсе, ол себепден бийликни сыймей амалынг жокъду. "Минги тау" жырынг да алай ариу аны ючюн айтхан сунанама.

-Хау, мен тауланы жашыма. Бийиклеге ёрлеучю кеп шуэхум да барды. Елмезланы Абдул-Халим а Элбрусну теппесине чыгъаргъа болушургъа айтханды. "Минги тау" жырыни анда айтыргыа бек суюме. Ол муратыма жетерме деп турама.

- Сени танийдыла, биледиле, орамда барсанг, кьайда болсанг да, бек жарыкъ салам бердиле. Бир кесек

окъуна менсинемисе?

- Аллах сакъласын, менсиниулюк - ол манга келишген зат туюлду. Мен халкъ ичинден чыкъганма, аны бла бирге жашайма. Кеп башха тенглеримден айырмалыгым жокъду. Жырагъандан сора да, керек болса, бичен да чалырма, дырын да жыярма, хуна да кьаларма.

Аш-суу хазырларгъа да бек суюме. Мени тегерегими асламында тишируула аладыла. Анам, эки эгечим, аладан туугъан кызычыкълар, юйде юч кызы, юй бийчем. Жаш жетгинчи, эр киши борчуну кесим тамамлай турургъа керекме.

- Бош заманынг уа кьалай ётдюресе?

- Аллай кезиуде хазна болмайдыла. Алай аз да бош заманын чыкъганлай, юйюрюм бла элге барабыз, Асиятны жууукълары да Бызынгыдадыла. Дагыда кызыланы кимин художестволу гимнастикагъа, кимин элгилез тилден дерслеге энтирге тошеди.

Бир амал табып, сахна ойналагъа, концертлеге, суратлау фильмлеге кьараргъа да барамыз. Бусагъатда юйюрге «бек тамата» Мухамматды. Барыбыз да аны тегерегинде «тепсейбиз», анга кьуллукъ этебиз (кюледи).

- Юйде уа асламында не тилде селешесиз?

- Малкъар тилде. Анга сёз да жокъду. Кызыла бары да бек иги селешедиле тауа. "Заманны", "Нюрню" да бир жыл кьалмай алабыз.

-Мени бла ушакъ этерге заман тапханынг ючюн сау бол, Алим. Мындан ары да тутхан ишинге жетишмили бола, юйюрюнгден кыуана, кеп жылланы жаша!

Ушакъны ХОЛАЛАНЫ Марзият бардыргъанды.

ОЮМ

«Мен тюрк тилдеде кёп шайырланы окъуйма, алай быллай сейирлик сезмесегенме»

«Заман» газетни быйыл 11 январь-дагы номеринде Байсыланы Марзиятны «Ана тилни сакъланырына биз да жууаплыбыз» деген статьясын юч кере окъуганма. Тюз айтады – жууаплыбыз, борчлубуз. Республикада юч кырал тил барды. Орус тилсиз жашау этерге онг жокъду, аны юйрениу-юйретиу жаны бла да чырмаусузбуз. Башха кыралныкъланы билсек, билдирсек, ол да игиди, онг болса. Сабийни юйрете туруп, орус сёзю магъанасын ана тилинде ангылатса, анга, юйретгенге да ол тынч боллукъду.

Бу затны юсюнден илмуда былай билдиредиле: не тилге да бала алты жылына дери юйренмесе, анга артда кыйын болады. Аны себеппи садла да кырасала – ол иги хайыр келтирлигине ишексизме. Мамырлык, шухлукъ да гитчеликден кыаннга сингер.

Барибыз да билгенликден, тауула бла кыабартылыла энди жуукулукъну алгынча иги журотмейдиле, багъаламайдыла. Нек? Не ючюн? Алгын бизни ата-бабаларыбызча биз бир бирни тиллерибизде иги селешмейбиз. Бу затладан оюм этип, ана тилибизни да сансыз этмей, орус, башха тиллени да юйренип, башыбызгъа жаратайык. Бизни Орта Азиягъа бла Къазахстанга сюрюгюн этгенлеринде, насыпха, тюрк миллетлени кыауумундан болгъаны болушуп, ана тилибиз тозурамай сакъланганды. Аланы бир кыауум сёзю кыарачай-малкъар тилни лексикасына окъуна киргенди.

Былайда уллу СССР-ге белгили, айтхылыкъ тюрколог, академик, Къазах ССР-ни Академиясыны Тил билимле институтуну директору Исмет Кенгесбай улу Кязимни чыгъармаларына кыаллай бийик багъа бичгени эсиме тошеди.

1961 жыл. Алма-Атада кырал университетде филология факультетин бошап, «Кыарачай-малкъар адабиятта Мечиланы Кязимни назмуларыны тили» деген аты бла диплом ишими жакълай эдим. Баям, мен биринчи болуп сайлаганма ол теманы тюрк тиллени уста билген профессор Жубаныш Аралбай улуну башчылыгында.

Комиссиягъа таматалыкъ этген амени бла кыазахча селешуучю устазым Исмет Кенгесбай улу. Кезиу жетгенде, кыоркъмай, ийменмей, эркин селешдим. Айтханымы ана тилде айтдым. Къазахча соруулагъа кеслерича жууап бердим.

Академик, диплом ишими кыолуна алып: «Бюгюн бу жашны кандидат экзаменлери берилип болсала, биз мынга илмуну кандидаты дер эдик, – деп, Кязимни «Иги сёз» деген назмусун кёлю бла окъуду.

Сора: – Мен тюрк тилдеде акынланы, шайырланы кёп окъуйма. Алай хар ким да ангыларча, окъуучуну сагъыш этдирирча, быллай сейирлик зат кёрмегенме, – деп, анда болгъанлагъа кыарс кыакъдыргъан эди академик.

Мен да, эс этип, 1956 жылда Фрунзе шахарда сюрюгюнде биринчи басмаланган «Жашауубузу

байрагъы» деген кыарачай-малкъар назмучуланы жыйымдыкъларыны биринчи бетинде Кязимни суратын да кёрюзюп, академикге саугъа этген эдим. Ол мени кыучакълагъан окъуна этген эди. Кёпле кыарачай-малкъар тилни сыйын ангылагъан эдиле. Манга дипломдан эсе ол жыйылыу багъалы болгъанлай кыалады.

Айтханыбыз тилни юсюнденди. «Кёргенингден кёпдю кёрмегенинг, жашай турса, энта кёрюп ёлмегенинг», – дегендиле ата-бабаларыбыз. Дагыда бир юлгю келтирейик. Билесиз, таныйсыз чынтты генерал Деппуланы Хакимни. «Тамата, кыарындашым, алан де да кыой», – деп бу келти адам кесине Хаким Сафарович дегге кыоймаучу эди. «Да, тамата, башхаланы кыатында болсагъ а?» – десем: «Ол кезиуде уа атам-анам атагъан атымы айт. Алай болса, ала сени бир кыаршы адаммы сунсала, унамаймыса?!» Хорлады, харх этип кюддю.

Кертиси бла да, ол айтханча болгъан эди. Анча жыл миллетинден узакъда жашагъан Хаким кыарындашым мени кёп кере сейирсиндиргенди, ушагында нарт сёз кыоша. Бир кере, мен да анда тургъанлай, телефон зынгырдады. Чолпуну алып, Хаким: «Алейкум салам», – деди жарыкъ ауазы бла. Экиси да иги кесек селешдиле – генерал бла академик, Къазахстанны Компартиясыны Ара Комитетини биринчи секретары.

Ол – кыазахчаны бла татарчаны, мен а тюркмен тилни кыатышыдырып селешебиз да, бир бирибизни

ангылайбыз, – деп, кюлген эди Хаким. Бир сейирим, ол тауча хансланы, тереклени, кыанатлыланы атларын жангылмай айтыучу эди. Тауушлукъ инсан.

Ана тилни юсюнден бир ненча юлгю санадым. Марзиятха сау бол дейме. Сёзюмю уа назму тизгинле бла бошаргъа суюме.

КЫАРАЧАЙ-МАЛКЪАР ТИЛИМ

Минги тауну тёлпечча, бийик тилим, Бийикледен ёхтем кыарал, ана тилим, Ана сютюнлей татыган таза тилим. Ёнетден, сюрюгюнден да чыкыган тилим, Анала бешик жырла айтхан тилим, Акыллыгъа, адыллыгъа саугъа тилим. Назмучула назмула, жыр такыган тилим, Жазуучула оюмларын жазган тилим. Жашаууга жол салыргъа базган тилим, Халккым нарт таурухла тизген тилим, Туманда, булутда ажашмагъан тилим, Тюрк тиллени мурдорун тутхан ёз тилим. Макъамы сабырлыкъны жокълагъан тилим,

Тынчайып бир кюн да турмагъан тилим. Кыагъанакыгъа, кыартха да ортакъ тилим, Жюргемге балхам этип салган тилим, Таулууга ырыскы, насып чокъхан тилим, Жарыкъ дунягъа кёзюмю ачхан тилим, Жер сюрдюрген, урлукъ селдирген тилим. Кыарачайны, Малкъарны жашнатхан тилим,

Сенсе миллет тилим, кырал тилим, Сен барда, барды Кыарачай, Малкъар жери,

Кыарачай-малкъар тили, ёломсюз тили – Казим, Сымайыл, Кыайсын, Танзиля тили. Инша Аллах, элтмез сени заман желли! ЖУЛАБЛАНЫ Узейир.

Жюрекдеги

Кёз жарыгъым - туугъан журтум

Ким атагъан болур эди санга бу кюн сыфаты аты – Кыарачайым-Малкъарым деп! Элбрусу Ата журтум! Бийиклеге, кыйырсыз-чексиз узакълагъа, жарыкыгъа, аламгъа тартылгъан туугъан жерим!

Кыар башлы тауланы жютю чукуйлары акъ булутланы жыркъан кыаялы журтум. Мингле жылла бийикледен ашыгышлы узакълада кёк тенгизлеге жортхан, учанлай саркъыян черекле жери. Кёп тюрсюню, ариу ёзенлеринде азат, эркин ёсе субай

наратларын, назыларын, кыайнларын. Жанкыозларынг жаз башында кыарны, бузуу жырып чыкыгъан, кыарылгачларын кыаяларынгда уа салгъан тёр жерим.

Кыарачайым-Малкъарым, назмучула санга тамашалыкъ жырла жоралагъан журтум. Хар инсанни сау дунягъа тенгши этген Кязиминг. Минги тауну кёкге жетдирген, жулдуз атлы ананы ёмюрлеге сыфатлагъан Сымайылынг. Кыама бла глюнюо бир тизгинге сыйындыргъан, таш юсюнде жарала кере билген

Кыайсынын.

Состар кыаяла, тенгиз толкыунлача, чачылгандыла тегерекге. Бизни жерибизни, тауларыбызны, сууларыбызны алыргъа умут этгенле ууатылгандыла, кырургъандыла, гунч болгандыла. Кыарачай-Малкъарым а жашайды, айныйды. Ёмюрюнг узакъ болсун сени!

Таза ниет бла келгенлеге биз хар заманда да ыразыбыз. Алай болмагъанлагъа уа таулуну кыамасы жууабын берир. Алыкъа унутмагъанбыз бизге салынган азалны. Эр кишилини кыанлы кыазауатха жиберип, кыартланы, сабийлени, тиширууланы уа кыумлу тюзлеге кыюлгъанларын. Тауларыбыз а тепмедиле, сакъладыла иелерин: кыарачайлыланы бла малкъарлыланы.

Аллахха минг кере шукур! Кыайтыкъ биз журтубузгъа, тауларыбызгъа. Ичдик гара сууларыбыздан. От жагъаланы тиргиздик. Тереклерибиз жангыдан чакъдыла, арбазлада сабий тауушла чыкыдыла. Алгынча, ныгышлагъа кыартла жыйылдыла.

Ата журтум - тауланы атасы, эки башлы Элбрусу жерим, Кыарачай-Малкъарны ёхтемлиги. Акъ тонлу тауубуз; кёкге кыарайса, узакълагъа, бийиклеге, этеклерингде

голлеринг чагъа, башында кыарынжылтырай. Жокъду сенден тамаша бу дуняда. Кюн тууушда анам, урчугъун ийире, дунягъа жаратхан сабийлерине бешик жырын айтады:

- Белляу, белляу бёлейим, Сени ёсюп кёрейим...

Бирде уа, тауларыбызча, терен сагъышлы болуп, атам олтурур эди кыатына. Туудугъуна кыайтарып айтыр эди: «Кыудуретни жаратхан Аллахха шукур эте, тегерекге жарыкъ, жылыу берген кюннеге кыууана, мал да кют, мирзеу да ёсдюр, кеси кыйынынгы ашай, аталарынгча, жаша. Тауларыбызны сакъла, ала бизни кыалаларыбыздыла».

Эртте заманлада бу сёзлени анга да аппасы айтханды. Аланы, уллу антныча, тауула кёп ёмюрледен бери бирден бирге ётдюре келедиле. Ол да

мени Ата журтумда тёреди.

Кыушла учхан бийикледен саркъып, тюзлеге чапхан череклеге, зынгырдауукъ тауушлу сууларын кыошхан кюмюш бетли, чокъуракъ тамычылы чучурланы жери. Нарат тереклеча, субай санлы жигитле ай суратлы кызыла бла асланбийни тепсеидиле. Бирде, эки кыанкыаз кёлде жюзгенча, сюзюле, бирде уа, Минги тауну башында боранлача, бурула. Ол сиемликни, жашлыкъны эм ариулыкъну ёмюрлюк тепсеуюдо.

Ким айтханды жер башында жаннет жокъду деп? Сора ол кёрмегенди Малкъарны. Исси кюн аны гарасын ичип, суусабан кыандырмагъанды, кёкюрегин толтуруп, хауасын солумагъанды. Минг жылла жаша, кёз жарыгъым, Ата журтум! Юйюнге да игилик!

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Ата-анага

Бусагатда өсе келген төлөню айныткан көп түрлө арала ачылгандыла. «Кюню шахар» алада бек белгилеси. Алай энчи иели учреденияла да аз туюлдуле. Сабийни кыйнамай айнытырга онг бармыды? Бу сорууга жууап излей, биз Черек районну администрациясыны Билим беруу управлениясыны бөлүмю башчысы психолог Глашланы Фаризат бла тубешгенбиз.

- Керекмиди школга дери сабийни айнытуу? Огөсө ол аны чабар, ойнар кезиу оюню?

- Балаларын ол акыл (интеллект) жаны бла айныулары асыры эрте башланганы ата-аналаны асламысын тынгысыз этеди. Сабийине не кыдар көп билим беруу, заманны оздургунчу, аны фахмусун айнытуу абаданланы бек тюз итинулеридиле, алай болганлыкыга, ол жаны бла ишлени тап бардырыр ючюн иги сагыш этерге тийишлиди, гитчени жыл санын эм энчиликтерин эсде тутарга керекди.

Болжалындан алга айныу не затды? Бек гитчелей, школ жыл саны жетгинчи окуна окутуп башлауга айтылды алай. Ата-аналаны кызычыктарыны не да жашчыктарыны терк айныуларына көз кырамыр тюрлю-тюрлюдуле. Бир-бирле аны школ жыл саны жетгенде окутуу башлауу тюзге санайдыла, башкала уа не кыдар көп билим алдырыр ючюн мардадан озуп окуна кетедиле. Анала акылманны өсдюрюр муратда алыкта сөлөшө да билмегенчикни харфланы, тарихлини кыдалып юйретирге ашыггадыла. Психологаны асламысыны оюмларына көрө, аны окырга, жазарга, санарга юйретип кюрешгенден эсе, кезиулер жетгенде билим айныу тынгылы мурдорун кыраууну мадарларын этерге керекди.

Ата-ана чыгармачылык онганы айныта эселе, сабийчикни төгерекдеги кыдурут бла шагыйрей эте эселе, андан хар бири да заукулук ала эселе, аны иши башхады. Ол тюрлю ишле жалаанда жетишилени болдурур ючюн этиле эселе уа - иш арталдыда башха тюрлюду.

- Бусагатда окутуу ише оюн бла көп хайырланадыла.
- Бек алга быллай затны эсде тутарга тийишлиди: болжалындан алга айнытуу эр бла окутуу туюлду, ол муратха жетер ючюн, абаданла сабийни акылыны айныуна себеллик этерик болумну кырауга, ол жаны бла мадарланы тап хайырлангырга кюреширге борчлудула. Алай ишлени мурдорлары оюнадыла.

Сабий тап айный барыр ючюн оюн-дерс аны жыл санына көрө сайлангырга керекди. Гитчени сейирин да кызгай билирге тийишлиди. Сөз ючюн, суратчыктарыны кырауу, кучикле-

ден бир затла ишлейбиз, тауушлагга тынгылайбыз. Ол тюрлю затлагга жан атмай эсе, дерслени арт заманга көчюрююз.

- Бир-бир сабийлеге кырасанг, аланы арыганлары кезге урунады. Тохтаусуз окуудан кыйналып жашаганлары.

«Сурат этиу сабийни терк айнытады»

-Ол кертиси бла да алайды. Солуу бек магъаналыды. Арыганын сабий кеси билдирликди - сейри тас болады. Асыры бек арыса, жилярга, аман кылык этерге боллукду, нервалары кыраусузланарыкыдыла (тырнактарын чайнайды, тили болдурю этеди), айныу тохтады, арха айлангырга окуна боллукду. Аланы бир-бирлери жолда чарчыктарыны юслеринде ары-бери айланадыла, башхалары сууну юсюнде жюзедиле.

- Жазуу, санау, китапаны юслеринден оюмугузуна айтсагыз эди.

-Сабийчик кеси этген затланы, эшитген хапарын акылына алып, тынгылы сезип башлагынчы, ол затла аны башында бир белгиле кесекчикге дери турганлыкыга, аны билимине кышулмайдыла. Оюм этиу аз-аздан айный барады.

Алгга (1,5 жыл болган кезиуде) женгил ишле этдирип, арта уа (3-жыллыкларында) бир затланы көргюзтүп, ала бла байламлы ишле тындырып, 4 жыллары жетгенден сора уа бир затланы көргюзтүп эм аланы юслеринден оюм этдиртип, тюзюмлю болурга юйретирге керекди. Бу жыл санда (4 жылда) аны тили тынгылы кырауулады, алай эсе уа, харфла бла шагыйрейлендирге боллукду (ол кеси бу ишени жарата эсе).

Андан сора уа кезиу логикага жетеди, аны болушлугу бла сыфатла бирикдиле. Бир-бирледе, ала бла оюм этиуно юсю бла озулуп, абстрактлы оюм этиуге көчген заманда, 3-4-жыллык жазган этеди, алай сөлөшмей кыояды.

Аны 3 жылы толгунчу сөлөширге юйрете туруп, айтылган сөзле бла байламлы

затланы көргюзтүно магъанасы уллуду. «Мен быхыны кесеме, бу затланы тап жыяма, бир бири юслерине салама».

- Бусагатда битеу айнытуу аралада сурат этерге юйретедиле.

- Сурат ишлеу, кертиси бла да, сабийни бек терк айнытады. Хау, окутууну эрте башлау сабийни фахмулулугун ачыктыларга болушады, алай аны хунери неде болганын билген бек кыйынды. Адамланы асламысы неге усталыктары болганын билмей ёлюп кетедиле. Гитчени ким боллугун а алггадан кыалай билирге боллукду?

Былайда уа бек алга сурат этиу болушуркду, ол

сыфатла бла оюм этиуно айнытады. Сабий кыалай бир гитче эсе, анга аллай бир уллу кыагыт берирге керекди. Суратланы полда этдирип башлагыз - мел бла не да бармак буючукланы хайырланып. Андан сора уа жаш суратчы кесини ючюн карандаш бла сынап башлайды - моторикасын айнытады. Кыатырак басса, сызык ачык көрүнөди, андан да кыатырак басса уа, карандаш сынарга да боллукду.

Музыкага да тынгылагыз. Эсе келгенни инструментлери тынчла, женгилле болурга тийишлиди. Музыкадан дерсле окутууну излейдиле, ол себепден а дерслени бардыры керекмиди, керек туюлюмду - ол сабийни сейри болганы болмаганы бла байламдыды.

-Кружокланы кыалай сайларга керекди?

-Кружокланы сайлай туруп, жашчыкны не да кызычыкны энчиликтерине эс буругуз. Сөз ючюн, тюзюмлюкюню излеген иш бла байламлы кружокка сирки, жеринде тынч туралмаганы бермегиз. Уялчакыга ол тюрлю кемчиликден кытуулугуа топуракдан этилген затланы ишлерге юйретген дерсле иги болушуркдула.

Бир-бир кезиуде юйретиу ишени арталгыда бирси жанындан башларга керекди. Сөз ючюн, кызычыкны ююрюшю тап туюл эсе, тепсеуно сайлагыз. Кымылдуу сезиу тап болуп бошаса, аны башха хунери, онгары да ачык көрүнорюкдуле. Фахмулулукну хар заманда да ачыктылап кыоялык туюлюсюз, аны көрюр ючюн сабийге тюрлю-тюрлю ишлени этдирирге керекди.

Ушакны **БАЙСЫЛАНЫ Марзият** бардырганды.

Спартакиада

Биринчи жерде - алтынчы номерли мектеп

Совет Союзу Жигити В.Г. Кузнецовну атын жюрюткен 6-чы номерли мектеп мурдорунда Элбрус районну администрациясыны таматасыны кубогуна аскерге чакырыруу алында жаш төлөню «АрМИ-2020» Битеуроссей спартакиадасыны муниципал уруму кыралганды. Ол Улуу Ата журт урушда Хорламны 75-жыллыгына жораланып, спортну аскер-прикладной тюрлюлеринде бардырылады.

Эришуно ачылыуна кыатышханлагга алгышлау сөзлери Элбрус районну администрациясыны башчысыны биринчи орунбасары Улим-башланы Арслан, чекчилени ветеран организацияларыны председатели Владимир Сибилов, «Боевое братство» таматасы Жанатайланы

Салих эм башхала айтхандыла. Эришууени кезиуно жаш адамла пневматика оушкочдан адыргандыла, кеслерин тартыуда кочлерин сынагандыла, жерлеринден узактыкыга секиргендиле.

Программага дагыда тизгинде барыу, автоматны чачып жыйыу, аскер-патриот жырыны конкурсу кышулгандыла. Эсепде жыйылган оушкочлага көрө, биринчи жер 6-чы номерли мектепке жетгенди. Алагга район администрациясыны башчысыны кубогу, башха сыйлы саугала да берилгендиле. Муниципал урумда хорлам кыауум КСМР-ни Башчысыны кубогуна республикалы спартакиадада эриширилди.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

Тарых

Конституциясыз жашау бармыды?

Шөндюно ангылам бла Конституция кыралны мурдор жоруктарынын тохташдырган документди. Ол инсанланы, аланы праволары, ол санда айырырга эмда айырылгырга, сыйген динин тутарга эмда башха эркинликтери сақланарыкыларына, ышандырады. Бусагатдагы конституцияланы мурдорун бурунгулу Афинде Солонну законлары тутадыла. Властьны тамалы - ол халкды, бир адам улуну тарыхында биринчи кере да Спартаны Конституциясында жазылганды.

Шөндюно ангыламда биринчи конституция АБШ-ны Конституциясы болганды. Ол 1787 жылда кыабыл көрүлгенди (БСЭ, 24-чю тому, Ма анда властын аны араларын айырырга кереклиси, басма сөзге, жыйлыула бардырырга эмда халкны кызгалыгы эркинликтери биринчи кере жазылгандыла.

Андан сора уа 1791 жылда Европада да эки конституция кыралды - Польшада бла Францияда. Россей а конституция жарашдыруу таба арсарлы атламларын 1881 жылда башлаган эди. Ич ишлени министри Лорис-Меликовну проектинде патча кызматга аз-аздан чек сала барыу көргюзтүлгенди. Алай ол иш толмаганды император Александр Экинчи ёлтюрлюени ючюн.

Бизни биринчи Конституциябыз (РСФСР) 1918 жылда кыабыл көрүлгенди эмда пролетариатны диктатура-сыны документи болганды. 1924 жылда СССР-ни кыралганын закон бла бегитген биринчи союз конституция да аны мурдорунда жарашдырылганды. Анга көрө, тыш

кыралла бла халла эмда ала бла сатыу-алыу бардыруу, уруш ачыу, мамырлыкны тохташдыруу, Сауутланган кочлеге башчылык этиу, экономиканы бла бюджетни планын жарашдыруу, кысыхасы, битеу кырал ишле да жалаанда Союзу оноунда болганы тохташдырылганды.

1936 жылны Конституциясында уа («сталинчи») кыралны политика системасында компартия башчылыкны тутханы бегитилгенди. Анда жазылган жоруклага көрө, аны либерал документге санарга боллукду. Сөз ючюн, 9-чу статьясында быллай тохташдырылды: «Эллиле эмда кырдан устаала энчи иели мулккеле кырауула эркиндиле, алай алада жалаанда кеслери ишлерге керекдиле, башхаланы кыуландырмай».

Брежневни заманындагы Конституцияда (1977 ж.) да башха партияла кыралгырга боллуктарыны юсюндө сагынылмайды, аны себепли 1990 жылда анга тюзетиуле кийрилгендиле. Көп партиялы система сингдилгенди, алай КПСС, алгынча, 6-чы статьяда кылганды.

1993 жылда СССР чачылганы ючюн жангы Баш законну кыабыл көрүрге туюшгенди. Бюгон да аны жюрютебиз.

Алай а конституциясыз жашаган кыралла да бардыла. Кыруу Ливия эмда Сауд Аравия угый, аллайла демократиялы кыралланы араларында да бардыла. Сөз ючюн, Великобритания, Канада, Жангы Зеландия бла Израиль.

«Аргументы и факты» газет.

Ёрлеу

Ётгюрлеге сый бергендиле

Уллу Хорламны 75-жыллыгына атап Къабарты-Малкъарны Альпинизмден, таулагъа ёрлеуден эм спорт туризмден федерациясы Шау-Хуна ауушка (2150 м.) ёрлеуно къурагъанды. Анга халкъла аралы класслы къутхарыучу, Эверестни башына чыкъгъан Аккайланы Азнаур башчылык этгенди, деп билдиреди Орус география обществону келечиси Мокъаланы Тенгиз.

Ёрлеуге 48 адам къатышханды. Аланы араларында таулагъа чыгъаргъа сыйгенде, Орус география обществону «Альтаир» жаш тёлү клубуну келечилери, Хорламны волонтерлары, Кыйын болумла жаны бла араны Нальчикде излеу-къутхарыу бөлүмюнде, Росгвардияны регионду управлениясында къулдукъ этгенле да болгъандыла. Къоркъусузулукъну уа Россейни МЧС-ни Элбрус бийик-тау излеу-къутхарыу отрядыны келечилери жалчытхандыла.

Таулагъа биринчи кере ёрлегенлеге тау туризмден, альпинизмден, биринчи медицина болушукъ этюднен курс берилгенди, таулада жюрююно снаряженияны хайырланууно энциликлери ангылатылгъандыла. Жолоучула алгъа Хушто-Сыртны башындан внедорожникледе Чаты жайлыкъга жетгендиле. Алайдан агъачлы тик бла ёрге төрт сагъатны жаулай барып, Шау-Хунагъа чыкъгъандыла. Мындан Элбрус бла Казбек, Баш Кавказ, Жайлыкъ, Агъачлы тау тизгинле, булутланы тубюнде Нальчик ариу суратча кёрюнедиле.

Ауушну башында «Жаш турист» клуб 1976 жылда Кавказны къоруулагъан-

лагъа эсертме салгъанды. Алайда жолоучула бирге суратха тошгендиле. Сора былтыр августда «Альтаир» энди келлик ёрлеучюлеге кыйгъан къагъыт жаманы тапхандыла эм тауага чыгыуучуланы жангы къауумларына кеслери да жазыу кыйгъандыла.

Солугъан кезиледе сынамлы альпинистле бла Аккайланы Азнаур жаш адамлагъа советлени кезилеринде Акъ-Суудан Шау-Хунаны юсю бла Чегем ауузуна жолоучулукъ – ол республикада туристле бек сыйген маршрутладан бири болгъанын айтхандыла. Хар соллу кюнде аны бла Нальчик курортдан студентлени бла ишчилени къауумлары ётпук тургъандыла.

Система чачылгъандан сора бу эм кёп башка маршрутла да жабылгъандыла. Бююнлюкде ала бла барганла бек аздыла. Алай 2016 жылдан бери регионну Альпинизмден, таулагъа ёрлеуден эм спорт туризмден федерациясы бу ауушка кыйшда бла жайда жолоучулукъла къурап, анга сейирни жангыдан ёсдюредиле.

Ауушдан тошгенден сора жолоучула Хушто-Сыртны администрациясыны, Къабарты-Малкъарны Курортла эм туризм министерствосуну, Росгвардияны келечилерини къатышыулары бла Уллу Ата журт урушда жоюлган аскерчилени бир минутну шош туруп эсгергендиле, аланы эсертмелерине голле салгъандыла эм иймам бла ёлгенлеге дууа тутхандыла. Ызы бла ёрлеуге къатышханланы барысына да курортла эм туризм министрстводан Шау-Хунада болгъанларына шагъатлыкъ этген сертификатла бла ариу суратлы буклетле берилгендиле.

Жолоучулукъну эсеплерин чыгъара, Аккайланы Азнаур бла Федерацияны вице-президенти Гумаланы Борис жаш адамланы тауага чыкъгъанлары бла алгъышлагъандыла. Андан сора ала организацианы 2020 жылны жайында да къураарыкъ ишлерине къатышырла деп ышанганларын билдиргендиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия хазырлагъанды.

Женгил атлетика

Къызла да жашлагъа оздурмагъандыла

Тырнауузуно «Геолог» спорт-саулукъландыруу комплексинде 14 жыллары толмагъан жашланы бла къызланы араларында ауур атлетикадан КъМР-ни биринчилиги ётгенди. Анга Бахсан, Прохладна, Терк, Урван эмда Элбрус районладан бла Бахсан шахардан жаш спортчула къатышхандыла.

Къызла төрт ауурлукъ къауумда эришгендиле. Аланы барысын да Тырнаууздан шангачыла - Анахаланы Эльмира бла Бийчеккуланы Малика, Тёбен Курпдан - Кристина Кунтишева эмда Наркъаладан Алёна Скрипка озгъандыла.

Жашла уа он ауурлукъ къауумда сынагъандыла кючлерин. Аланы биринден къалгъанларында Элбрус райондан атлетле хорлагъандыла. Биринчи жерге Барзобиланы Мурат, Хапаланы Кемран, Кантемир Тезов, Додуланы Ислам, Къадырланы Махмут, Богъа-тырланы Таулан, Жапуланы Алим, Жапуланы Шагъабан чыкъгъандыла. Хорлам болдурганлары араларында Исламейден Темирлан Эльдаров да болгъанды.

Анатолий ТАЛАЕВ.

Соруу-жууап

Балконланы мияла бла тышлагъанлагъа тазир салынамыды?

Бир-бир шахарлада балконланы жапханлагъа тазир салынады деп эшиттеним. Санкт-Петербургда танышы а алада депутатла «балкон амнистия» окуна кийиргенлерин, анга кёре балконларын 2020 жылны 11 январына дери тышлагъанланы жууапха тартамазга деп оную чыгъаргъанларын да айтханды. Бу иш законсузга къачандан бери саналып башланганды?
Сабанланы М.,
Нальчик ш.

«ЖКХ эмда шахарда болум» ассоциацияны регион бөлүмюнде ангылатханларына кёре, балконланы жабыу неда къалыу регион эмда муниципал властьланы полномочиялары туюлюдо. Ол федерал магъаналы онуюду. РФ-ни Жашау журтланы кодексини 4-чю бөлүмюнде тохташдырылгъандыла фатарланы ичлерин торлендириуно, ол санда балконланы тышлаууна да, жорукълары.

Жашау журтда жашагъанланы барысы да хайырланган ырысханын жюрютоуюно РФ-ни Правительствоосу къабыл кёрген жорукъларына (491-чи номерли бегим) кёре юйно архитектура кёрюмдюсион проект документацияга тийишлиликде тутаргъа керекди. Энди жангы юйле балконлары жабылып ишлене эселе да, эскилени асламысында алай зат проектке да жокъ эди.

Алайды да, федерал законнга кёре, балконланы кеслери алларына жапханла бузукъчулагъа саналыргъа эмда фатарларында торленуилени законсуз бардыргъанлары ючюно алагъа тазир салыныргъа да боллукъду.

ЮСЮПЛАНЫ Галина хазырлагъанды.

Къоркъусуздукъ

Къайнар жау жанып тебиресе, не хадагъа этсин?

Исси табада къызгъан жау жанып тебиресе, кёзюно къагъып ачынчы, ол олсагъат юйге от салыргъа боллукъду. Алай нек болуучусун, андан сакъланырча не этерге кереклисин КъМР-ни От тошюуге къажуу-къутхарыу службасыны Нальчик шахар округда профилактика жаны бла бөлүмюно специалистлери билдиргендиле.

Жау къабынырны аллында бек къызаргъа керекди. Биринчиден, ол къайнап башлайды, ызы бла тютюн этеди, андан сора уа жанып тебирейди. Чёплеу эмда битим жауланы асламысы 232 градусда тютюн этедиле. Ич жау а - 191 градусда.

Жанган жауу суу бла ёчюлтюрге жарамайды. Нек? Суу андан эсе ауурду. Аны ючюно жау башына чыгъады, суу а табаны тубюне кетип, олсагъат къайнап, аны тегерекке чачып башлайды. Алай эсе уа, не мадар этерге боллукъду?

Биринчиден, алай амал бар эсе, терк окуна газ плитаны ёчюлтюрге керекди. Ызы бла кьол къапла кийип, табаны башын атери бла (мияла болмагъан) жабаргъа. Хауасыз от терк ёчюллюкдю. Ол уллу жанмай эсе, аны сода куюуп тыяргъа да боллукъду.

Эсигизде болсун! Исси табагъа къайда да къолугъуз бла тиймегиз. Жанган жау юсююзге, тегерекке да чачылыргъа боллукъду. Айтханыбызча, суу бла ёчюлтюрге, юсюне быстыр атаргъа да кюрешмегиз. Отда тургъан абериге бек сакъ болуугъуз, юсюнде сюелгенлей туруугъуз. Ашны къалын, тынгылы темир орунлада хазырларгъа кюрешигиз. Жаууно исилегине кёз-къулакъ болуп турууча, термометр сатып алыгъыз.

Аш юйге от тошсе, адамланы тышына терк чыгъарыгъыз эм ызы бла 01, 101 неда 112 номерледен бирине сёлешип, от ёчюлтюучюлени чакъырыгъыз.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

2020 жылда мартта беш ууахты намаз къылыуу заманы

Март	Эрттен намаз	Кюннө чыкыргъан заманы	Тюш намаз	Экинди намаз	Ашхам намаз	Жассы намаз	
1	Ыйых кюн	05:20	06:43	12:28	15:32	17:55	19:28
2	Баш кюн	05:18	06:41	12:28	15:33	17:57	19:29
3	Геуюрге кюн	05:17	06:40	12:28	15:34	17:58	19:30
4	Бараз кюн	05:15	06:38	12:28	15:35	17:59	19:31
5	Орта кюн	05:13	06:36	12:27	15:35	18:00	19:32
6	Байрым кюн	05:12	06:35	12:27	15:36	18:02	19:34
7	Шабат кюн	05:10	06:33	12:27	15:37	18:03	19:35
8	Ыйых кюн	05:08	06:31	12:27	15:38	18:04	19:36
9	Баш кюн	05:06	06:29	12:26	15:39	18:05	19:37
10	Геуюрге кюн	05:05	06:28	12:26	15:39	18:07	19:39
11	Бараз кюн	05:03	06:26	12:26	15:40	18:08	19:40
12	Орта кюн	05:01	06:24	12:26	15:41	18:09	19:41
13	Байрым кюн	04:59	06:22	12:26	15:41	18:09	19:43
14	Шабат кюн	04:57	06:21	12:25	15:42	18:11	19:44
15	Ыйых кюн	04:55	06:19	12:25	15:43	18:13	19:45
16	Баш кюн	04:54	06:17	12:25	15:44	18:14	19:46
17	Геуюрге кюн	04:52	06:15	12:24	15:44	18:15	19:48
18	Бараз кюн	04:50	06:13	12:24	15:45	18:16	19:49
19	Орта кюн	04:48	06:12	12:24	15:46	18:17	19:50
20	Байрым кюн	04:46	06:10	12:23	15:46	18:19	19:52
21	Шабат кюн	04:44	06:08	12:23	15:47	18:20	19:53
22	Ыйых кюн	04:42	06:06	12:23	15:47	18:21	19:54
23	Баш кюн	04:40	06:05	12:23	15:48	18:22	19:56
24	Геуюрге кюн	04:38	06:03	12:22	15:49	18:23	19:57
25	Бараз кюн	04:36	06:01	12:22	15:49	18:25	19:58
26	Орта кюн	04:35	05:59	12:22	15:50	18:26	20:00
27	Байрым кюн	04:33	05:57	12:21	15:50	18:27	20:01
28	Шабат кюн	04:31	05:55	12:21	15:50	18:27	20:02
29	Ыйых кюн	04:29	05:54	12:21	15:51	18:29	20:04
30	Баш кюн	04:27	05:52	12:20	15:52	18:30	20:05
31	Геуюрге кюн	04:25	05:50	12:20	15:53	18:32	20:07

КъМР-ни Муслиманларыны дин управлениясы.

Эстетика гимнастика

Майдалдан
юлюшлерин алгандыла

Къабарты-Малкъар къырал университетни физкультура-спорт комплекси СКФО-дан бла ЮФО-дан республиканы эстетика гимнастикадан биринчилигине къатышырга келгенлеге къонакъбайлык этгенди. Нальчикде спортну бу тюрлюсю бла кюрешген 4-16-жыллык 270 жаш къызчыкъла жыйылган эдиле. Кесигиз ангылагандан, эришип, бек кючюлени къауумна тюшген бек къыйын жумуш болганды.

Бизни республикадан биринчиликке 9 команда къатышханды. Бек кючлюсю

аладан «Эльбрус Олимпиа» 8-10-жыллыкъланы къауумунда биринчи жерге бла алтын майдаллагъа тийишли болганды. 10-12-жыллыкълара уа «Эльбрус Викториядан» къызчыкъла хорлагандыла.

Гимнастиканы бу тюрлюсюню башладан энчилиги анда жалаанда командада эриширге болуундады. Къауумгъа 6-15 къыз киределе. Бююнлюкде эр киши сабийлени бери алмайдыла. Эстетика гимнастика бла 25-30 жылгъа дери кюрешир онг бериледи.

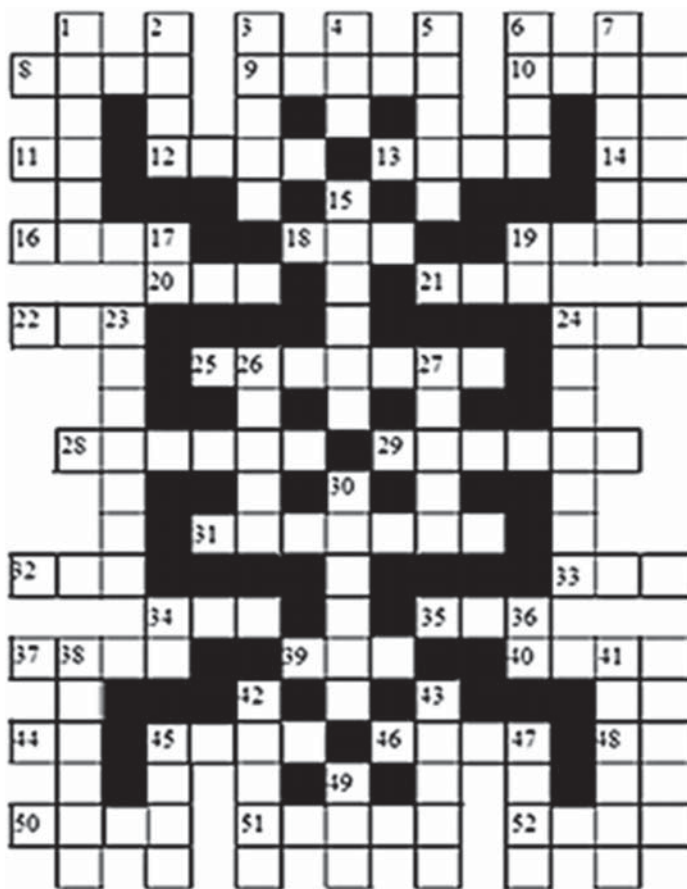
ТАПАСХАНЛАНЫ Аминат.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 8. Къойну тюрлюсю. 9. Холамда эл. 10. Къаты жерде малы ол заты ашалады. 11. Юй хайуан. 12. «Ант» деген сёзю маънасын жюрютген. 13. Эски хапар. 14. Тар-тылган мирзеу. 16. Кёгет. 18. Андан таты жокъду. 19. Ууакъ аякълы мал. 20. Жангы жарагъа сюртген дарман. 21. Ат жалкъада тюк. 22. Зат. 24. Алгын таулула ашны таты этерге жюрютген зат. 25. Узакъ тау эллени биринде жашаган адам. 28. Жыл саны бла уллу. 29. Эрттени бла тюшю арасында аш ашаган заман. 31. Къаты болмаган. 32. Къууанчы кёп ай. 33. Къойну санланмай къуурулганы. 34. Ачлыкъ аны къоймайды адамда дейдиле. 35. Кум тюзледе суу алычу жер. 37. Юйню бир бёлюмю. 39. Болум. 40. Индияда жаратылган, санынга, акылынга да керек спорт. 44. Тюрсюн. 45. Таудан ётген жер. 46. Къызыл табийгъат бояу. 48. Зат бергенде айтылган сёз. 50. Шулу этсе, алай да айтадыла. 51. Кючлю ичги. 52. Биреуге хакъсыз болушхан адет.

ЁРСИНЕ: 1. Кёгет. 2. Бир жерде, бир болумда жашаган адамла. 3. Кюйдюрюучю ханс. 4. «Сен айтхан» деген маънада жюрюген сёз. 5. Къалын агъач. 6. Эллеге газ келгенли ол къайгъы кетгенди. 7. Сары чайыр таш. 15. Киштик тукъумдан къоркъулу жаныуар. 17. Кечени жарытхан зат. 19. «Жаш» деген маънада жюрюген сёз. 23. Бизге жууукъ миллет. 24. Аны хатасындан зат ишлемей башлайды. 26. Нарт сёзге ушакъ калган оюм. 27. Къанатлы. 30. Зиндан. 34. Жиянны саууту. 36. Мекам. 38. Ишге чырмау болган зат. 41. Уллу малы тюрлюсю. 42. Терек. 43. Жербаш юйню аркъа жиги. 45. Малы жашчыкъла ойнаган суюкчи. 47. Илму бла кюрешген адам. 49. Таулугъа къолай берген.

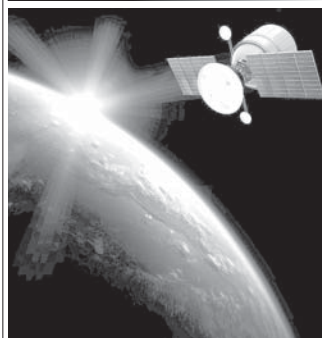

ГАЗЕТНИ 20-чы НОМЕРИНДЕ
БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУАПЛАРЫ:

ЭНИНЕ: 1. Мухажир. 3. Алим. 4. Мустафа. 9. Ибрагим. 10. Хал. 11. Темир-баш. 13. Май. 14. Зикир. 17. Омар. 18. Нартла. 20. СССР. 22. Дадаш. 27. Алисолтан. 29. Аскер. 31. Къонакъбий. 35. Кёккёз. 37. Кюй. 40. Зекерия. 41. Магомед. 42. Юсюп. 43. Рамазан.

ЁРСИНЕ: 1. Магомед. 2. Хаджимурат. 4. Мухажир. 5. Солтан. 6. Асланали. 7. Абдулла. 8. Хаким. 12. Бызыныу. 15. Керим. 16. Жоргъа. 19. Къайсын. 21. Салих. 23. Шарафутдин. 24. Алф. 25. Асыл. 26. Хажибекир. 28. Ура. 30. Максим. 32. Округ. 33. Къурам. 34. Къая. 36. Ёлюм. 38. Юлгю. 39. Азат.

Биллириу

Кюн антенналагъа
не зат чырмайды?

Жаз башыны чууакъ, жылы кюнлери жууукълаша келедиле. Аны бла бирге кюнню интерференциясы да кючленеди. Башхача айтханда, связь бла жалчытхан спутникни радиотолкъунлары, кюннюкюле бла тюбеп, жерде антенналагъа ётедиле. Аны хатасындан телевизор 5-20 минутну ичинде кёргозтмей, шыхырдап турады.

Россейни телевидение эм радиотрансляцияла бардыргъан сетине (РТС) аллай чырмау салынмаз кюн тийишли мадарла этиледиле. Бир тюрлю сылтау чыгып, трансляция этилмезге боллукъ кюнлени графиги бла РТС-ни сайтында неда къараучулары «Энци кабинетлеринде» шагъырейленирге боллукъду.

Быйыл Россейде интерференция 21 февральдан 16 мартха дери созулукъду.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
ТРАМЛАНЫ Зухура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кюрюулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа «КЪМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский, 5а орам

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫЪАРГЪАНЛА:

Мусукаланы Сакинат - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия, Кучукъланы Сафият - жууаплы секретарьны орунбасары; Баллилары Феруза - (1,2,3,12-чи бетле), Бийчеккуланы Жаннет - (9,11-чи бетле), Зезаланы Лида - (4,10-чу бетле) - корректорла.

Тиражы 1432 экз. Заказ № 369
Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru